

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

1§ Lain tavoite: Kansalaisten luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen on todella tärkeä lain tavoite. Ehdotamme, että sanapari "luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen" korvataan sanaparilla "ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen". Luonnontuntemuksen lisääminen edellyttää ympäristökasvatusta ja ympäristötietoisuuden lisäämistä. Tämä myös yhdenmukaistaisi lakiluonnosta, sillä 9§ käytetään sanaparia ympäristökasvatus ja ympäristötietoisuus.

3§ Määritelmät: Jos lakiluonnoksessa käytetään sanaparia ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen, tässä kohtaa on tärkeä määritellä nämä käsitteen. Ympäristökasvatuksen voi määritellä mm. seuraavasti: "kasvatus, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia siten, että yksilöiden tai yhteisöjen arvot, tiedot, taidot ja toimintatavat muuttuvat kestäväen kehityksen mukaisiksi. (huom. Kestäväen kehityksen kasvatuksen ja ympäristökasvatuksen tavoitteet ovat samanlaiset, mutta painotuksissa voi olla eroja: ympäristökasvatuksella viitataan erityisesti luontokasvatukseen ja ympäristöongelmiin kytkeytyvään ja kestäväää elämäntapaa edistäväää kasvatukseen. <https://finto.fi/keko/fi/page/p61>)"

Luontotyypit puuttuvat luontovahinkojen soveltamisalasta ja siihen on lisättävä luvun 7 luontotyypit.

8§ Selvillä olo: Pykälä viittaa vahvasti ympäristökasvatukseen ja ympäristötietoisuuden lisäämiseen, jotka ovat keinoja tähän tavoitteeseen vastaamiseen. Tämän vuoksi käsiteparin olisi hyvä olla mukana myös pykälässä kahdeksan.

9§ Ympäristötietoisuus: Pykälä käsittelee ympäristökasvatusta sekä eri toimijoiden ympäristötietoisuutta tekstiosuudessa, joten esitämme tämän pykälän nimeksi ”ympäristökasvatus ja ympäristötietoisuus”. Pykälä on hienosti muotoiltu ja tärkeä.

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

10§ Luonnonsuojelun valtion viranomaiset: Pykälä esittää, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tukee mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Esitämme ”mahdollisuuksien mukaan” ilmaisun poistamista.

Pykälässä viitataan myös Metsähallituksen viranomaistehtäviin. Näissä tehtävissä voisi olla eriteltyä myös ympäristökasvatus ja ympäristötietoisuuden lisääminen.

11§ Luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaiset: Ehdotamme, että 11§ toisi esille myös viranomaisyhteistyön. Ympäristökasvatus on haastavassa asemassa ikään kuin kahden ministeriön välillä (OKM sekä YM). Näkemyksemme mukaan ympäristökasvatuksen tulisi näkyä vahvasti molemmissa ministeriöissä. Uuden luonnonsuojelulain luonnos edellyttää hienosti ja erittäin kannatettavasti ympäristökasvatusta ja ympäristötietoisuuden lisäämistä. Tämä kuitenkin edellyttää vahvaa yhteistyötä eri ministeriön välillä (OKM ja YM), jotta ympäristökasvatuksen asema vahvistuu tämänkin lakiluonnoksen edellyttämällä tavalla. Voisiko luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaisien joukossa olla myös ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden viranomainen?

12§ Kunta: 12§ olisi hyvä lisätä myös viittaus ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden lisäämiseen kuten 9§ tehdään. Tämä lisäisi lakiluonnoksen yhteneväisyyttä, sekä korostaisi käytännön vastuuta viedä ympäristökasvatuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen myös käytäntöön.

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

Ehdotus on oikeansuuntainen, mutta luonnonsuojelulain vaikuttavuutta tulee seurata ja arvioida vielä systemaattisemmin. Luonnonsuojelulakiin tulee jatkossa lisätä ilmastolain kaltaiset tavoitevuodet (lyhyet, keskipitkät ja pitkän aikavälin tavoitteet) luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi.

14 § Biodiversiteettistrategian kansallisen toimintaohjelman ja alueellisten toimeenpanosuunnitelmien laatimisessa tulee kuulla ja osallistaa nuoria.

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

Suurpetoasiat on siirrettävä maa ja- metsätalousministeriöltä (MMM) ympäristöministeriölle. Susi kuuluu Suomessa Euroopan unionin luontodirektiivin nojalla tiukasti suojeltuihin lajeihin.

Suomessa suurpetopolitiikasta vastaava viranomais on MMM. Kannanhoidon toimenpiteistä vastaa Suomen riistakeskus. Suomen riistakeskuksen voidaan katsoa toistuvasti myöntäneen poikkeuslupia rauhoitetun eläinlajin metsästykseen, vaikka luvan myöntämisen edellytykset eivät ole täyttyneet.

Suomen riistakeskuksella ei ole poikkeuslupien hallinnointiin riittävää Euroopan unionin oikeuden tuntemusta, eikä se kykene hoitamaan riittävän hyvin sille laissa osoitettua tehtävää. Suurpedoille kohdennettujen poikkeuslupien myöntäminen on tärkeä siirtää Suomen riistakeskukselta ympäristöministeriölle. Uudistus olisi samalla linjassa Euroopan unionin luonnon monimuotoisuusstrategian kanssa.

Uhanalaisen lajin kannanhoidollinen metsästys mahdollistaa saaliin luovuttamisen metsästystä harrastavalle. Kannanhoidollinen metsästys on trofeemetsästystä. Eläimen ampunut henkilö saa itselleen saaliin tai eläimen osia muistoksi. Uhanalaisten lajien metsästyksen kohdalla metsästys pitää suorittaa virkamiestyönä eli virkavastuulla.

31 § Avustus luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen: 31§ on erittäin kannatettava. Lakiluonnoksessa on viitattu ympäristökasvatus- ja ympäristötietoisuustyöhön, jolloin olisi hyvä myös 31§ lisätä avustuksen käyttömahdollisuudeksi ympäristökasvatus tai ympäristötietoisuuden lisääminen. Tämä lisäisi myös konkretiaa näiden tavoitteiden toteutumisen edistämiseksi.

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

-

6 luku Luonnonsuojelualueet

Kansallispuiston vähimmäispinta-alan tulisi olla jatkossakin 1000 ha kuten nytkin eikä esitetty 3000 ha.

7 luku Luontotyyppien suojelu

66 § Uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa myöntäessä:

Soveltamisalaan tulee lisätä myös ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja metsänkäyttöilmoitukset sekä MRL:n katu- ja puistosuunnitmat, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat.

67 § Suojeltujen luontotyyppien luetteloa pitää täydentää myös metsälain puolella ainakin varpukorvilla ja korpirämeillä.

Porotalous nykyisellä mittakaavalla on haitallista herkälle tunturiluonnolle ja yksi suuri epäkohta on myös porojen nälkiintyminen. Porojen määrää on tärkeä rajoittaa siten, sillä luonto ei kestä nykyistä poromäärää. Paikalliset porottomat asukkaat kokevat vapaan laiduntamisen myös ongelmallisena ja teillä liikkuvista poroista on vaaraa autoilijoille. Poroja kuolee liikenteessä huomattavan paljon, joten tähän nähden on ristiriitaista, että alueen pedot tapetaan järjestelmällisesti. Suurpedoille poronhoitoalueella eläminen on tällä hetkellä mahdotonta. Ei ole oikein, että 36% Suomen pinta-alasta, joka käsittää laajoja erämaa-alueita, pidetään käytännössä petovapaana. Poronhoitoalue soveltuisi hyvin suurpetojen (ja metsäpeuran) elinympäristöksi, mutta lajien verotus on voimakkainta juuri poronhoitoalueella. Pyrkimys on pitää alueen petokannat mahdollisimman pieninä tai olemattomina porotalouden vahinkojen estämiseksi. On toivottavaa, että poronhoitoalueella otetaan käyttöön reviiropohjainen korvaus, kuten on jo tehty maakotkan kohdalla. Suurpedoille on annettava mahdollisuus elää lajille ominaista elämää Lapissa.

On hyvä, että suurpetojen aiheuttamat vahingot pyritään korvaamaan mahdollisimman nopeasti määrärahojen niin sallissa. On kuitenkin syytä pohtia, maksetaanko korvauksia, mikäli alueella tiedetään liikkuvan suurpetoja, eikä eläimiä ole suojattu asianmukaisesti. Esimerkiksi Saksassa kotieläinvahingot korvataan nopeasti. Korvauksia ei kuitenkaan makseta, mikäli kotieläimiä ei ole suojattu asianmukaisesti. Metsästyskoirien kohdalla vahingot pitää korvata kokonaisuudessaan koiranomistajan omilla vakuutuksilla ilman valtion korvausvastuuta.

Useimmiten konfliktit suurpetojen ja ihmisten välillä johtuvat suurpetojen luontaisen riistan ja elinympäristöjen puutteesta, tuotantoeläinten suojaamattomuudesta tai pelosta suurpetoja kohtaan. Erilaiset Euroopan unionin tukemat petoprojektit ovat kuitenkin osoittaneet, että susien ja muiden suurpetojen rinnakkaiselo ihmisten kanssa on mahdollista useissa Euroopan maissa.

8 luku Eliölajien suojele

Uhanalaisten lajien huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyessä:

Soveltamisalaan tulee lisätä myös ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja metsänkäyttöilmoitukset sekä MRL:n katu- ja puistosuunnitelmät, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat.

Suden salametsästykseen on puututtava ja sitä on ehkäistävä tehokkaasti. Tämä on tärkeää, sillä tutkimusten mukaan salametsästys on viime vuosina ollut Suomessa suden yleisin kuolinsyy.

Lisäksi Suomen pitää uudistaa metsästyssäädäntöä koskien metsästyskoirien käyttöä ja salametsästyksen kurissa pitämiseen tulisi ohjata resursseja.

Metsästyksessä käytettävät ansat ja raudat kiellettävä. Ansojen, loukkujen ja rautojen käyttö aiheuttaa mittavaa kärsimystä niin kohteena oleville rauhoittamattomille eläimille kuin kaikille muillekin luonnonvaraisille eläimille, jotka joutuisivat rauhoittamattomien eläinten pyyntiin asetettuihin ansoihin, loukkuihin ja hetitappaviin rautoihin vuoden ympäri. Tämä ei kohdistu ainoastaan kohdelajeihin, vaan kaikkiin pienpetoihin ja myös muihin petoeläimiin. Myös petolinnut voivat pesintäaikana joutua elävänä pyytäviin loukkuihin, mikä vaikuttaa poikasten selviytymiseen.

Ketun, mäyrän ja supikoiran pyynti hetitappavilla raudoilla kiellettiin asetuksen myötä, kuitenkin metsästyslain 10§ mukaisesti jopa 20 cm läpimitaltaan olevia rautoja saa käyttää maalla hillerin, kärpän, minkin, näädän, oravan ja rauhoittamattomien nisäkkäiden pyydystämiseen.

Pienpetojen metsästys on rajattava pesimiskauden ulkopuolelle. Euroopan unionin lainsäädännön mukaan haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltua lajia ei saa kasvattaa, myydä tai markkinoida. Myös lajin päästäminen ympäristöön on kielletty. Suomessa esmimerkiksi supikoirien kasvatusta turkistarhoissa on kuitenkin yhä sallittua ja tarhoilta karkaa yksilöitä myös ympäristöön.

Luonto-Liiton mielestä vieraslajeiksi luokiteltuja eläimiä ei tule pohdella muista lajeista poiketen. Supikoira ja minkki ovat vakiintuneet osaksi kotimaista eläimistöä, eikä lajeja nykyisellään enää saa poistettua luonnosta.

9 luku Vaihanta, maahantuonti ja maastavienti

Metsästysmuistojen eli trofeiden maahantuontikielto on saatava lakiin. Nykylainsäädäntö mahdollistaa sen, että metsästäjät voivat tietyissä tilanteissa pitää tapetun eläimen metsästysmuistona eli trofeena. Trofeemetsästyksessä ei ole kyse ravinnosta vaan matkamuuistoista. Trofeemetsästys on moniongelmistä liiketoimintaa, ja yksi tärkeimmistä syistä biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen. Trofeemetsästys kiihdyttää globaalia lajikatoa.

Yhdysvallat on kieltänyt tarhattujen leijonien metsästysmuistojen maahantuonnin. Australia, Ranska ja Hollanti ovat myös rajoittaneet metsästysmuistojen maahantuontia. Lisäksi Afrikan maista Botswana ja Kenia ovat kieltäneet trofeemetsästyksen kokonaan maassaan. Lisäksi Etelä-Afrikka on kieltämässä leijonien vankeudessa kasvattaminen metsästettäväksi.

Suomen on tärkeä liittyä trofeiden maahantuonnin kieltävien maiden joukkoon.

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

Hyvittämisen kriteereissä tulee olla vaatimuksena, että uhanalaiseen luontotyyppiin tai lajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvitetty saman lajin elinympäristöön tai samaan

luontotyyppiin kohdistuvien toimenpiteiden siten, että heikennyksestä huolimatta suojelutaso paranee. Tavoitteena tulisi siis olla nettoposiitivisuus hyvityksen jälkeen. Hyvittävän toimenpiteen korvaussuhteen heikennykseen on oltava vähintään 10.

Kaupunkialueiden ympäristössä säilyneisiin arvokkaisiin, METSO-kriteerit täyttäviin lähimetsiin ja viherkäytäviin ei lähtökohtaisesti tule kaavoittaa rakentamista, vaikka heikennys hyvitetäisiinkin. Lähimetsät ovat kaupunkilaisille elintärkeä virkistys- ja hyvinvoinnin lähde. Lisäksi niistä on merkittävä hyöty ilmastonmuutokseen sopeutumisessa hulevesien ja helleaaltojen näkökulmasta. EU:n biodiversiteettistrategia velvoittaa säästämään kaikki jäljellä olevat luonnonmetsät. Näitä on kaupunkien ympäristössä paljon ja merkittävä osa niistä on rakennushankkeiden uhkaamia. Vanhoja metsiä ei saa takaisin, jos ne kerran kaupunkien läheisyydestä hävitetään. Tämä tulee huomioida myös maankäyttö- ja rakennuslaissa.

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

-

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

-

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

Uhanlaisten lajien metsästys on kiellettävä. Lajin uhanalaisuusstatuksella ei nykyisin ole suoria vaikutuksia niiden metsästykseseen. Metsästyskuolleisuuden poistaminen on yksinkertainen tapa auttaa ahdingossa olevia lajeja. Vaikka metsästys ei olisi pääsyy vähenemiseen, se aiheuttaa huonosti voivalle lajille ylimääräistä kuolleisuutta. Jos metsästettävän lajin populaatio on arvioitu Suomessa uhanalaiseksi, se on rauhoitettava metsästykseltä.

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

Metsälain avaaminen on välttämätöntä, koska se on nyt luontokadon suurin syy.

Metsälain 10 §:stä tulee poistaa pienalaisuusvaatimus sekä siihen tulee lisätä varpukorvet ja korpirämeet. Lakiin tulee lisätä kesähakkuiden rajoitukset (ajat ja alueet).

Metsälakiin tulee lisätä kansalaisten ja ympäristöjärjestöjen osallistuminen ja muutoksenhaku.

Metsänkäyttöilmoitusten käytäntöjä tulee uudistaa siten, että niistä saa selkeän tiedon hakkuiden alkamisajankohdasta ja, että hakkuualueiden läheisyydessä asuvat ihmiset saavat hakkuista tiedon.

Kaivoslaki: Kaikki luonnonsuojelualueet (vanhat ja uudet, valtion ja yksityiset) ja muutkin kuin LSL:lla suojellut Natura 2000 -alueet tulee merkitä 7 §:ään malminetsinnältä kielletyiksi alueiksi.

Maankäyttö- ja rakennuslaki: Rakentamisen kaavoittaminen METSO-kriteerit täyttäviin kaupunkimetsiin tulee kieltää. Kaupunkien lähimetsille tulisi kehittää oma, kaavoituksessa sovellettava suojelumääritelmä.

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Metsätalous on merkittävin yksittäinen luontokadon aiheuttaja Suomessa. Metsälain avaaminen on välttämätöntä, jos luonnon monimuotoisuutta halutaan suojella ja luontokato pysäyttää.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

Ilmastonmuutos ja biodiversiteettikriisi kytkeytyvät monella tapaa yhteen ja monet parhaista rataisuista ilmastonmuutoksen hillintään ovat luontopohjaisia ratkaisuja, jotka turvaavat myös luonnon monimuotoisuutta. Aina toimet eivät kuitenkaan ole yhteneviä. Ilmastonmuutoksen hillintä on huomioitava luonnonsuojelulaissa myös siksi, jottei siihen liittyvät toimet lisää luontokatoa. Erittäin tärkeää molempien kannalta on puuttua ylikulutukseen.

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

Riskinä on suojelutason kokonaismäärän ja -laadun heikkeneminen. Lainsäädännössä on varmistettava, että niin ei käy.

Lisäksi olisi tärkeää määritellä, millä perusteella jokin hanke on niin välttämätön tai hyödyllinen, että se ajaa luonnonmonimuotoisuustavoitteiden ohi ja tavallisen kansalaisen tulisi voida osallistua/ottaa kantaa tähän arviointiin. Hankkeiden hyödyllisyydelle/välttämättömyydelle tuntuu useimmiten löytyvän jokin perustelu, jolloin lopulta muut intressit menevät aina luonnonsuojelun edelle. Näin ei enää voi olla.

Soveltamisalaa tulisi laajentaa myös kaavoitukseen.

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

-

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidätkö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

Kaikki luonnonsuojelualueet pitää turvata malminetsinnältä: uudet ja vanhat, valtion ja yksityiset, mukaan lukien myös muilla laeilla toimeenpannut Natura-alueet.

2) muulla tavalla (miten)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

-

Karppinen Tarja
Luonto-Liitto ry